

Forslag om endring av åndsverkloven mm

1 . Innledning

Norsk kulturråd viser til Kultur- og kirkedepartementets høringsutkast til endringer i åndsverkloven mm. Rådet vil gjerne uttrykke sin anerkjennelse av det arbeid som er lagt ned ved ikke bare å implementere Europaparlaments- og rådsdirektiv 2001/29/EF om harmonisering av visse aspekter vedrørende opphavsrett og nærstående rettigheter i Informasjonssamfunnet” – det såkalte InfoSoc-direktivet, men også å ta opp enkelte andre viktige spørsmål i forbindelse med revisjon og vedlikehold av åndsverkloven.

Rådet avstår fra å kommentere alle sider ved det foreliggende høringsutkast, men vil gjerne kommentere enkelte punkter som særlig berører rådets arbeids- og ansvarsområde.

2 . Kommentarer

2.1. Kompensasjon for eksemplarfremstilling til privat bruk

Norsk kulturråd vil gjerne sterkt slutte seg til høringsnotatets hovedsynspunkt om at det vil være lite ønskelig å forby adgangen til privat eksemplarfremstilling, som er så viktig og sentral for allmennhetens adgang til å kunne utnytte verk i dagligdagse sammenheng, som det retts teknisk vil være umulig å forsøke å håndheve. Man tar til etterretning at internasjonale forpliktelser da fører til at det må innføres en form for økonomisk kompensasjon til rettighetshavere fordi den teknologiske utviklingen har ført til at adgangen til privat eksemplarfremstilling har fått et så stort omfang.

Departementet skisserer to mulige løsninger for en slik kompensasjonsordning, den ene basert på en avgift på lagringsmedia, den andre på direkte overføringer over statsbudsjettet. Rådet vil ikke ta stilling til hvilke av de to finansieringsløsningene som bør velges, men understreke at omfanget av vederlaget bør ha en sammenheng med den faktiske bruk av lagringsmedier til privat eksemplarfremstilling.

Norsk kulturråd har i høringsnotatet ikke funnet synspunkter på *hvordan* et vederlag skal benyttes. Rådet vil fremheve betydningen av at en vederlagsordning kommer de grupper av rettighetshavere til gode hvis verk eller prestasjoner utnyttes i praksis. Samtidig vil rådet understreke betydningen av at vederlaget brukes i et kulturpolitisk perspektiv. Etter rådets syn vil derfor Fond for lyd og bilde peke seg ut som et egnet instrument for fordeling av et slikt vederlag. Norsk kulturråd har erfaring med administrasjon av denne ordningen, og anser at denne erfaring vil kunne utnyttes ved fordeling av de midler som en ny vederlagsordning representerer.

2.2. Eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring av verk i arkiv, bibliotek og museum

Norsk kulturråd støtter sterkt departementets forslag om at hjemmelen i åndsverkloven § 16 utvides til å omfatte rett til å fremstille eksemplarer også i andre format enn originaleksemplaret, herunder ved å digitalisere verk i samlingene. Rådet tar til etterretning at direktivet legger visse begrensninger på muligheten for fjernlån, men er tilfreds med at departementet så langt som disse begrensningene tillater, gir adgang til en slik utnyttelse av bibliotekets eksemplarer i sine samlinger.

2.3. Særlig om avtalelisens for bruk i bibliotek

Norsk kulturråd stiller seg positiv til innføring av en avtalelisensordning for bibliotek, som vil kunne tillate både fotokopiering mv og eksemplarframstilling ved ny teknologi.

Rådet vil fremheve at en slik ordning forutsetter at det ytes vederlag til rettighetshaverne. Det vil være nærliggende at man vurderer etablering av en ordning som kan gi *individuell* vederlag, noe som forutsetter registrering av de verk som er grunnlag for eksemplarframstilling. Et individuelt vederlag forutsetter også en vederlagsforvaltning, og rådet er opptatt av at ordningen ikke innføres på en måte som belaster bibliotekene med denne. Man bør ikke rokke ved prinsippet om at bibliotekene stiller sine samlinger vederlagsfritt til disposisjon – dette såkalte ”gratisprinsippet” hindrer imidlertid ikke at man finner en ordning som gjør at det kreves vederlag når brukeren selv bruker materiale fra samlingen til å fremstille et eksemplar. Rådet peker på at en slik ordning faktisk innenfor sine rammer vil gi biblioteket noen av de funksjoner man tidligere bare har knyttet til forlag eller bokhandel, og at man derfor må sikre at prinsippene om individuelt vederlag, som gjelder på disse tradisjonelle områdene, også her kommer til anvendelse.

3. Avslutning

Norsk kulturråd har kommentert enkelte av de punkter som nærmest berører rådets arbeid og ansvarsområde. Det er imidlertid mange andre punkter i det omfangsrike notatet som kunne kreve kommentarer eller diskusjon, og rådet står selvsagt til departementets rådighet om dette skulle være ønskelig.